

V smislu pluralistične družbe bi bilo, če bi NskS našel pot tudi do politično in ideološko drugačnih rojakov; našel kot takšen, kakršen hoče biti in oostati, kot do drugih koroških Slovencev kot takšnih, kakršni so. Šele prihodnji čas bo jasneje od uvodnih predsednikovih besed pokazal, kako bodo tekla na novo namazana kolesa Narodnega sveta po slovenski celini. Pokazal bo, če bo novi NskS opustil poudarjanje tega, kar koroške Slovence oddaljuje: krščanstva, verske podlage, katolištva; če bo veljalo krvno, bratsko, družinsko, jezikovno, narodno sorodstvo več kakor verska vez s sosednim narodom. Dokazati bo moral, da mu sodelovanje z večinskim narodom v državi ni nadomestilo za sodelovanje z narodnimi brati kakršne koli idejne izpovedi.

Florian Lipusch

NE BODIMO PREVEČ PRIJATELJI

Pred letom in pol je bil v Pragi sestanek med uredniki jugoslovanskih in češkoslovaških literarnih revij in listov. Srečanje je potekalo v ozračju velikih medsebojnih simpatij (torej že pred češkoslovaškim januarjem) in v želji, da bi to prijateljstvo dobilo kar najbolj konkretno oblike večjega in trdnejšega medsebojnega sodelovanja. Novo pobudo je to sodelovanje dobilo lani na majskem srečanju v Piranu, ko smo vsi, vsak po svoje, ob nastopu prijateljev s Češkoslovaške uživali ob zanosnem optimizmu in lepoti nanovo osvobojene češke in slovaške kulture.

Potem je prišel tragični 21. avgust. In kmalu potem je dalo Društvo slovenskih pisateljev pobudo, naj bi se, tokrat v Jugoslaviji, ponovno srečali uredniki češkoslovaških in jugoslovanskih literarnih revij, na sestanek

pa naj bi povabili še predstavnike naših založb in prevajavce.

Srečanje je bilo v Zagrebu, 20. in 21. decembra, in prav je, če ga vsaj zabeležimo. S slovenske strani se ga udeležili predstavniki Sodobnosti, Problemov, Društva slovenskih pisateljev ter predstavnika Cankarjeve založbe in Mladinske knjige.

Že na samem začetku razgovorov je bilo čutiti, da je do tega sestanka prišlo predvsem zaradi občutka solidarnosti na jugoslovanski strani in spoznanja, da imajo pri nas »najboljše prijatelje«, na češkoslovaški strani. Po prvi izmenjavi zatrdil o medsebojnem prijateljstvu je nad sestanek legla nekakšna zadrega, rastoča iz zavesti, da sta med praškim srečanjem pred letom in pol in sedanjim, zagrebškim, češkoslovaški januar in 21. avgust, oba navzoča tako na samih pogovorih kot v zavesti in občutju slehernega posameznika. Zapletenost takšnega položaja je morda najbolje izrazil v svoji kratki in redkobesedni zdravici na prijateljski večerji predsednik Društva slovaških pisateljev, pesnik Ivan Kupec, ki je dejal nekako takole: — V življenju niti ne bi bilo tako hudo, če ne bi morali neprestano plačevati tuje račune, in: — Ne bodimo preveč prijatelji, da ne bi nekoč morali nehati biti prijatelji. Vsi, ki smo tadva stavka slišali v Kupčevem glasu, smo ju vsaj s trpkim izrazom okrog ust, če že ne z grenkobo v srcu, sprejeli kot spoznanje, ki nima v sebi prav nič splošno eksistencialnega, temveč je čisto preprosta življenjska izkušnja, vsakdanji življenjski občutek slovaškega pesnika, ki je v ozračju poudarjenega prijateljstva resignirano opozoril: — Ne bodimo preveč prijatelji.

Tej in podobnim mislim, čeprav niso bile izražene v tako sugestivni obliki, gre zahvala, da srečanje vendarle ni izvenelo preveč prijateljsko

in da se je zlasti proti koncu spremenilo v res deloven sestanek. Nekateri diskutanti so navrgli misel (češki kritik Jan Terfulka), da smo pravzaprav vsi nekoliko načeti od kompleksa majhnega naroda. Ta kompleks da je opaziti tudi v češki in slovaški sodobni literaturi. Pregarja nas občutek, da se vse bistveno dogaja zunaj nas, pri velikih narodih, in se zato krčevito trudimo, da ne bi izgubili stika s tem »bistvenim«⁸ zunaj nas, zaradi česar skoraj več ne utegnemo, da bi se poglobljeno posvetili še (ali ponovno) nerešenemu vprašanju, kaj pravzaprav smo kot narod in kaj kot majhen narod v sosedstvu in stiku z drugimi. Čutimo, da bi morali nekaj storiti, vendar ne vemo, vsaj ne dovolj točno, kaj in kako, pa se zato izgublamo v splošnostih in tako spet in spet ponavljamo stvari, ki smo si jih že zdavnaj povedali ali napisali. Na obeh straneh, tako v Jugoslaviji kot na Češkoslovaškem, je izšlo že veliko prevodov tudi pomembnih avtorjev, treba se bo poglobiti vanje, če se zares želimo spoznati, in videti, iz kakšnega duha, iz kakšne filozofije rastejo posamezna dela, kakšna je njihova osrednja problematika in šele potem bo mogoče plodneje spregovoriti o naših skupnih osnovah ali o nesporazumih, ki najbrž, kljub prijateljstvu, še obstajajo. Doslej se nam je večkrat dogajalo, da smo se spoznavali prek velikih evropskih cen-

trov, Pariza, Londona, Rima, največkrat ob takšnem ali drugačnem »političnem škandalu«, s katerim so razna literarna dela večidel čisto naključno povezana. Če smo zares tako iskreni prijatelji in če imamo tako zelo podobne poglede na »humani socializem«, kot je bilo večkrat slišati, potem je pač treba storiti kaj več tudi v skupnem razreševanju problemov, ki so povezani z našo podobno usodo in potjo, ki nista zmerom niti tako lahki niti tako jasni, kot se nam v površnem navdušenju včasih dozdeva.

Tudi kulturni in umetniški stiki med nami in Češkoslovaško izgubljajo zadnji priokus slovanske romanlike in golega kulturniškega ljubiteljstva, v sedanjem političnem trenutku imata tudi kulturna in literarna dejavnost v ožjem smislu mnogo širše, tudi politične razsežnosti. Včasih, zaradi posebnega položaja naših medsebojnih odnosov in naše pozicije v socialističnem svetu, morda celo predvsem politično razsežnost. Zato je tudi zagrebški sestanek najbrž presegal okvire navadnega srečanja med književniki, med uredniki literarnih revij in listov, kajti tudi revije ne morejo več biti samo kulturna glasila. Na Češkoslovaškem so, kot vemo, že več kot leto dni mnogo več kot samo to. Ali pa je dobila kultura čiste nove možnosti in novo odgovornost?

C. Zlobec

UREDNIKOVE MARGINALIJE

NOB KOT PREDMET PRVOKACIJE V POEZIJI MLADIH

V pisanju najmlajših zavzema NOB sorazmerno opazno mesto, čeprav v docela drugačnem smislu, kot bi to

pričakovali in si želeli vsi, ki smo ta čas živeli ali bili z njim kakorkoli tesneje povezani. Ob tej realnosti in široki reakciji nanjo je nastal celo konflikt, ki je potegnil v svoj vrtinec nesorazmerno veliko ljudi in celo ne-